

Світлана Пшенічна

Вчора і завтра не буває

... найстрашніше в житті — не встигнути!

Ельчин Сафарли

ХТО ВИГАДАВ БУДИЛЬНИК

Кожен раз, коли вставати треба за допомогою будильника, якась сила посилає ледве вловимий поштовх, що м'яко поширюється по всьому організму, доходить до мозку, за його вказівкою очі, як нібито роблять крок вперед і, кажучи: «Розрахунок закінчено», відкриваються.

Наталі боялася будильника. Звичайно ж, в момент неспання ані вигляд, ані думки про нього, не викликали аж ніяких реакцій — будильник та й будильник, справа звичайна. Навіть коли готувалася до сну, виставляючи потрібний час підйому, думала тільки про кількість годин, що залишилися до пробудження. Тільки ця, звичайно, вже невелика кількість, викликала маленький дискомфорт. Не більше того!

Страх приходив нізвідки, за якусь мить до дзвінка, в задану годину. Вривався в сплячу

свідомість та вселяв жах. Все тіло скукожувалося від очікування чогось неминучого та жахливого, напружувалося до чіткого відчуття своїх кордонів і доходило до мінімального розміру стиснення. Потім відбувався поштовх і... розрахунок закінчено! Перша думка — зараз задзвонить будильник, треба якомога швидше запобігти цьому! Рука тягнулася встигнути спрацювати на випередження й найчастіше вигравала поєдинок.

За відчуттями, такі залежні одне від одного відносини із будильником тривають все життя, і немає передумов до їх припинення. Точніше, навіть в голову не приходить, щось міняти в союзі Наталі та будильник, хоча б тому, що страх, який виникає напередодні дзвінка, після — «розрахунок закінчено», як ніби тут же збирає свої речі та йде, не прощаючись, в невідомому напрямку. Настає новий день, а в ньому завжди є про що подумати, окрім цього!

Сьогодні мало чим відрізнялося від учора. Провівши з речами на вихід короткочасний страх, Наталі щосили напружила пам'ять, яка ще не до кінця прокинулася, та намагалась зрозуміти, що за день сьогодні такий і які на нього плани? Завантаження в таких випадках було миттєвим, пам'ять працювала практично без збоїв, а коли щось таке і траплялося, бувало досить швидкого перезавантаження, у вигляді невеликого посилення

концентрації, і все вставало на свої місця.

Виявилось, що сьогодні — загальносімейний вихідний і ще заздалегідь було вирішено йти на ковзанку. Ковзанка — один з пунктів списку, так званих, анті бажань Наталі. Не те, щоб в цей список входили бажання «навпаки», ні. Це були лише бажання тих, хто для неї близький у зв'язку родинності відносин, і виконувалися вони Наталі виключно тому, що ЦЕ хочуть ВОНИ. А без НИХ життя навіть не уявлялося.

Зрештою, не так вже й погано на ковзанці. Тим більш, у Наталі вже простежувалися особисті досягнення на цьому шляху. Починаючи з шнурівки ковзанів, що правда, із допомогою своїх чоловіків, і закінчуючи збільшенням відстані від траєкторії катання до бортика, — спостерігався не явний, але прогрес. Шнурки в'язалися так, що кров відмовлялася поступати до ніг, і після закінчення сеансу останні просто підкошувалися. А бортик вже відсунувся на відстань не просто витягнутої руки — до самих кінчиків пальців витягнутої руки! Чи то ще буде!

Та тільки все це такі крихти у порівнянні із тим, що починають випромінювати очі чоловіка та сина з того самого моменту, коли в сімейні плани ще тільки починає просочуватися заповітне слово — ковзанка! Наталі навіть здавалося, що в такі моменти вона бачить навколо своїх чоловіків ореол

з усякими зірочками, салютиками та квіточками, що розпускаються на ґрунті радості. Точніше, здавалося тільки в перший раз. Тому що, одного разу, помітивши це відчуття і не повіривши в його реальність, Наталі вирішила повторити на біс, та й внесла до сімейної культурної програми черговий приємний захід для НИХ. Та, чи то уява її була на гідному рівні, чи то картинка дійсно була та була дуже яскрава, але з тих пір кожен раз, коли її хлопці раділи, вона бачила те, що й в перший раз. Чарівне різнобарвне видовище навколо них, споглядаючи яке, забувала про все на світі. І тим більше, про свій особистий список бажань.

Так, поряд зі списком анти бажань, був і інший. Список, який припадав пилом на задвірках свідомості та вкрай рідка витягувався. Зараз — рідка. Раніше ж, він постійно оновлювався. Бажання змінювалися, доповнювалися, викреслювалися і список не встигав покриватися пилом. Але з часом — вийшов з моди, а точніше, до нього припинили доходити руки, та список став потрапляти до них все рідше і рідше. Й все частіше і частіше за все лише для того, щоб бути обтрушеним від пилу та павутиння. Лише зрідка він переглядався і поповнювався новими пунктами, а потім благополучно забувався до наступного сеансу наведення чистоти. Та хіба не головне, що він, цей список, хоча б існував?..

Збори на ковзанку проходили весело. Кожен збирав сам себе, а Наталі, крім самої себе, збирала всіх. Точніше, програвала ситуацію майбутньої події за участю всієї родини і намагалася вгадати, що може статися та що може знадобитися. Виходячи з припущень — діяла. Подумати про всіх, на її погляд, — це саме те, що відрізняє сімейну людину від вільної, відповідальну від не бажуючу обтяжувати себе зобов'язаннями, та, нарешті, люблячу від самозакоханої. І це саме те, від чого Наталі найбільше втомлювалася — від «подумати про всіх». Хоча спочатку, і достатньо довгий час, процес її навіть захоплював. Будь-яку майбутню подію бралось під мікроскоп, розкладалося на складові та піддавалося ретельному фільтруванню на важливі, середньо важливі і незначні. Виходячи зі ступені важливості, знову ж таки, діяла.

У реальності це виглядало так. Враховувалися погодні умови та їх можливі зміни, стан здоров'я кожного члена сім'ї та їх можливі зміни, апетит на момент зборів кожного та їх можливі зміни, ну і, звичайно ж, настрої кожного, в залежності від того, як у кожного пройшов робочий тиждень. Та їх можливі зміни... В результаті, якщо їхали далеко і на досить тривалий термін, речі не вміщувалися до багажника. Якщо близько і на короткий термін, в дамській сумочці обов'язково було щось не зовсім дамське, і це надавало їй безформність, а у

багажнику все одно щось та містилося на будь-який цілком можливий непередбачений випадок. Найчастіше все ретельно продумане і приготоване в незайманому вигляді благополучно поверталось додому. Але хіба не краще, щоб воно не стало в нагоді, ніж знадобилося і не виявилось в наявності?..

Все б добре, та тільки згодом з'явилися тривожні сигнали. Час від часу, Наталі ловила себе на думці, що сімейне дозвілля стає не стільки радісним, скільки важким. Зафіксувавши цю зрадницьку думку вперше, одразу, не замислюючись, витягла із закутків душі свій список бажань, струсила пил, побіжно переглянула, посміхнулася, трохи помріяла про нездійсненне і... заховала назад. У цьому списку зберігалася явна загроза кількості уваги, яку необхідно, за її глибоким переконанням, приділяти родині, та й тим зірочкам-салютикам, які просто зачаровували! Чи є сенс з усіх цих пунктів, якщо вона, за великим рахунком, і так щаслива? Та й коли їх втілювати в життя? Нехай припадає пилом, поки є важливіші речі.

Сьогодні більш важливою річчю була поїздка на ковзанку. Погода задалася. Скрізь. І вдома, і за вікном. Вдома — загальна суєта і передчуття приємного. За вікном — мороз і сонце. Диктор по включеному для фону телевізору додав гарного

настрою, запропонувавши своє бачення розвитку сьогоднішніх подій у вигляді гороскопу. Чоловікові та сину Наталі прогнозувалося майже одне й те ж, не дивлячись на діаметрально протилежні знаки зодіаку. На думку диктора, їм належало поліпшити світ, взявши участь в рятувальних операціях, що було одразу прийнято на віру і запропоновано перелік варіантів, якого плану операція це може бути, — порятунок з вогню, води або від рук терористів, — І в костюм якого супер героя їм краще переодягнутися.

Для Наталі гороскоп обіцяв не більш і не менш, а подорож у часі. При цьому спосіб пересування не озвучував, що, в свою чергу, захопило бурхливу сімейну фантазію до небувалих крутих віражив. Було очевидно, що без машини часу не обійтися. Але де її роздобути і як вона може виглядати — загадка, тому саме в цьому напрямку фантазія і дала собі волю. Варіанти пропонувалися, як не позбавлені здорового глузду, так і настільки абсурдні, що навіть фантастикою їх назвати складно. Від банального — сконструювати або надрукувати на 3-д принтері, до майже ноу-хау — ввести в гіпнотичний стан найрозумнішого члена сім'ї з метою підглядати на задвірках підсвідомості секретні креслення, або просто викрасти з сусідньої галактики...

Все йшло своєю звичною чергою, та нічого не

порушувало ідилії. Задзвонив телефон Наталі. У пориві загальних веселощів, не звертаючи уваги на ім'я абонента, що висвітилось, вона автоматично провела пальцем по екрану:

— Слухаю Вас!

— Доброго дня! Ваш рукопис схвалено, ми готові його видати, Вам необхідно під'їхати до редакції найближчим часом, — повідомляв незнайомий голос в слухавці.

— Який рукопис? Про що йде мова? — Наталі, намагаючись швидко зміркувати, щоб це могло позначати, все ще посміхалася і знизувала плечима.

— Ваш рукопис, Ви ж Лариса?

Все одразу стало зрозумілим:

— Ви просто помилилися, перевірте, будь ласка, номер!

Відключаючи телефон, Наталі на частки секунди відчула дивні симптоми, ймовірно, окрім інших, властиві алергічної реакції на пил. Не інакше, як Список Бажань, труснувши старовиною та пилом, дав взнаки, видавши на-гора один з його пунктів. Наталі дійсно дуже давно мріяла написати книгу. І ця, одна з найгарніших та улюблених її мрій, одного разу навіть почала втілюватися в життя. Якось в одній точці зійшлися всі необхідні складові — Ідея, заснована на реальних подіях, цілий вагон вільного часу та дивовижна рішучість,

спрямована на результат. Наталі придбала великий та товстий зошит, листи якого поступово заповнювалися текстом, що ряснів закреслення. Складалося враження, що все виходило і книзі — бути! На кожного героя составлено анкету, та сюжет, продуманий на рівні зав'язки, розвивався сам по собі, у міру збільшення кількості списаних аркушів. Головна героїня працювала в школі, у колективі якої почалися непорозуміння, пов'язані з появою нового директора — химерного самодура, люблячого шоу і свята. На черговому добровільно-примусовому заході, по типу корпоративу без особливого приводу, директор, зважаючи на своє спортивне минуле та під впливом емоційної кількості спиртного, розподіляє вчителів на дві команди та змушує грати в волейбол. Героїня виявляється в тандемі з директором, а на протилежному кінці сітки — її колишній, що до сих пір живить до неї почуття. Виникають осліплюючі ревності. Колишній, переповнений злістю, робить подачу м'яча з усієї сили, що тільки має, потрапляє в голову директору, той падає та... швидка, що не дуже-то і швидко прибула, констатує смерть...

Загалом, головна героїня борсалася в клубку подій, що на неї звалилися. Та Наталі залишалося вирішити, чю анкету поповнити клеймом — лиходій. Все йшло до прийняття цього рішення. Наполегливість, з якою Наталі долала порожні

сторінки зошита, виробляла в приємної кількості адреналін, а той надавав життю смак і сенс одночасно.

Творча ейфорія обіцяла бути тривалою, але обіцянки своєї не стримала, покинувши Наталі відразу ж після першої критики, яка обрушилася не заплановано, що сніг на голову. Критиком виступив давній друг з соціальної мережі, літературної думки якого Наталі мала всі підстави довіряти. Вона вирішила поділитися з ним тим уривком з народженого твору, який, на її погляд, більш ніж вдався, але виключно тому, що друг поставив конкретне питання: «Чим ти зараз займаєшся?» У відповідь Наталі відправила шматочок від того, що наповнювало змістом її життя останні кілька тижнів. Відправила в надії на вихваляння, на отримання заслуженої премії у вигляді мало не якогось літературного Оскара, і з завмиранням серця чекала відповідь, смакуючи, наскільки ж великим буде захоплення її творчістю! Але відповідь була настільки несподіваною, що очам, своїм очам, які читали першу рецензію на своє літературне дітище, було відмовлено у вірі. Замість міфічного Оскара і оди Слави друг відверто посміювався над усім, що було дорого Наталі в цьому невеличкому уривку твору, який з'являлося на світ за її допомогою. Ім'я героїні, сенс і спосіб сказаного викликали у цензора сміх, який плавно

перейшов у відверту критику. Швидше за все, вона, критика, була доречною, але різала по живому навіть не правдою, а просто манерою подачі. Чи треба говорити, що після цього ейфорія, показавши свою вразливу сутність, просто пішла геть, залишивши після себе порожнечу і біль втрати?

За деякий час друг — критик та цензор, в одній із розмов, чомусь згадав про письменницькі потуги Наталі та запитав про долю книги, уривок з якої він колись був удостоєний честі прочитати? На якій стадії написання та чи потрібна порада? Ніякої іронії і максимум зацікавленості. Тільки що могла відповісти Наталі, адже її письменницький досвід благополучно був відправлений збирати пил до все того же Списика Бажань?..

... «Дивно, до чого мені ці стародавні спогади зараз?» — думала Наталі. Але помилковий дзвінок, що збудив їх, хоч і здався не зовсім випадковим, дуже швидко і без жалю сам пішов з розумового процесу. Сім'ю чекало задоволення на льоду, ну а Наталі задоволення від задоволення сім'ї. До чого зараз ворухити те, що колись так болісно зачепило самолюбство? Не сьогодні!

І Наталі, ненадовго затримавши погляд на подвійному портреті, що прикрашає стіну їх спальні, та показує, як чоловік зворушливо тулить до неї свою голову. Помилувалася творінням художника і, немов заручившись підтримкою,

активно продовжила перервані збори.

Дорога в заданому напрямку зазвичай приносила радість. Наталі взагалі не була знайома із нудьгою під час шляху. Чоловік в ролі водія виступав гарантом безпеки. Його досвід, культура водіння і філософський водійський темперамент — відмінна запорука успіху в дорозі, а тому, відкинувши зайве занепокоєння, Наталі завжди отримувала задоволення від руху. Коли боятися нема чого, можна проводити час з користю, що зазвичай і робилося. Іноді користь полягала саме в обмірковуванні будь-якої життєвої ситуації. Рівномірність і м'якість їзди діяли медитативне і направляли думки в потрібне русло. Рішення або приходило, або чекало на підході. А іноді, махаючи ручкою, повідомляло про повну свою відсутність, що теж рахувалось за результат.

Але найчастіше під час шляху сім'я розважалася. Співала або грала — вони самі розробили та успішно впровадили у життя практично ексклюзивні дорожні ігри. Наприклад, «Знайди відповідь по радіо». Саме в неї зараз і грали. Сенс в тому, щоб поставити запитання та отримати відповідь, включаючи радіо на випадкової хвилі. Питання підходили будь-які, а відповіді могли виявитися чіткими і категоричними, або вимагати розгадки і додаткового осмислення. Не дивлячись на те, що потрібне не завжди

знаходилося з першої спроби, всім було весело і цікаво. Як зараз, наприклад.

— А давайте дізнаємося, що на вечерю у англійської королеви!?

Клац по радіо:

— Він несхожий на тебе, він несхожий на мене, звичайнісінький хлопчина, тільки темна шкіра...

— Що робити, якщо на кінчик носа сіла бджола?

Клац:

— Прошу, не йди, побудь зі мною, моя примха...

— А давайте перевіримо, чи співпаде з гороскопом!? — запропонував син.

— Мамо, будь готова! Я питаю... Радіо, передбач, нам, чоловікам в цій машині, майбутнє, що їх сьогодні чекає на ковзанці?

Клац:

Просто музика...

Знову клац:

Реклама: лід за смаком — І кожному з нас є, що розповісти.

— Ухтишка, а звідки вони знають, що ми на ковзанку? Але їсти лід ми ж не збираємося!?

— ... Киліковський коньяк.

Це всього лише реклама коньяку, точніше — спонсора програми, що віщає в ефірі.

— Мам, а тебе що очікує?

Клац, і Могилевська душевно заспівала:

— Я сама, я сама обирала ось цей танок,
Танцювати хотіла з тобою.

Я сама, я сама обирала ось цей танок,
Той, що нам підказала любов...

— Ну це вже ні в які ворота не лізе, — засмутилася Наталі, — що за день сьогодні? Боже, якщо ти хочеш мені щось сказати, скажи ЦЕ відкритим текстом!..

Пісня, яка щойно стала відповіддю на поставлене сином питання, в черговий раз повернула Наталі до горищних пилу, серед якої зберігався заповітний списочок з усіма справами на випадок, якщо раптом так трапиться — І час буде, і тягар турбот про сім'ю трохи зменшиться, то можна буде зробити хоч щось для душі. Але збутися їм Наталі не давала шансу, годуючи обіцянками і вселяючи примарну надію на майбутнє.

Хоча було таке — намагалася втілювати. Не все, але багато чого. Ось тільки пробуючи на життєздатність той чи інший потенційний інтерес, спалахувала, створювала деякий рух у вибраному напрямку, виконувала певний шлях і впиралася в стінку. Кожен раз алгоритм був однаковий — Інтерес, просування, стіна. Остання виникала, як

результат боротьби між часом для сім'ї та часом для себе.

Траплялося це не відразу. Особистий час зі старту активно йшов до наступу, показував всі свої переваги, намагаючись завести союзників, і створював ілюзію можливості здобути перемогу. Але противник завжди опинявся трішечки хитрішим. Йшов на поводу, усипляючи пильність, та в усьому погоджувався, захоплено плескаючи в долоні, але тільки за для того, щоб в найнесподіваніший момент з переможним ревом укласти на лопатки!

На ділі це виглядало так. Наталі, чимось захоплюючись, ділилася враженнями зі своїми, ті охоче підтримували, навіть переймалися ідеєю і злегка заздрили блиску в її очах. Але потім, крок за кроком, починали перетягувати ковдру на себе, вимагаючи уваги та участі Наталі, саме в ті моменти, які вона намагалася присвятити своєму захопленню. Наталі ще деякий час вела подвійну гру, догоджаючи захопленню та приділяючи необхідну увагу, але не витримувала довго і просто здувалась, в черговий раз приходячи до висновку, що неможливо поєднати непоєднуване...

З танцями, а саме про них з подачі радіо і прийшов спогад, сталося майже так саме. Наталі захоплювали латиноамериканські танці, породжуючи в ній бурхливий емоційний сплеск.

Рвучка пристрасть темпераментних натур, видаючи па під життєстверджуючі мелодії, пробуджувала відчуття причетності до таких самих. Почувши заповітні ритми, тіло подавало нетерплячі сигнали, просячись на танцпол тут і зараз. Хотілося віддаватися рухам, йдучи на повіду у відчуттів. Що вже гріха приховувати — хотілося жити — І цим все сказано!

І отже, був період в житті, коли Наталі з головою поринула в давно звабливий світ рухів під звуки латинос!

Сталося це, як втім, згодом і закінчилося, вельми несподівано.

«Як все просто, виявляється!» — думала Наталі, коли одного разу, по дорозі з дитячого садочку, відвівши сина і повертаючись назад, на одному з під'їздів поблизу розташованих будинків, розгледіла новеньку вивіску.

«Ось тут, в цьому самому будинку, так-так, прямо тут, в цьому під'їзді, відкрилася не якась там, а для всіх вікових категорій, школа танців», — свідчила вивіска! Здавалося, всі люди, що проходили повз, почули, як ефектно, від нахлинуло хвилювання, забилося її серце! Побачили землю, що йде з-під її ніг від невіри в те, що відбувається! І може, це саме перехожі, помітивши, щось незвичайне в поведінці Наталі, не дали їй впасти від припливу щастя, що так раптом нахлинуло, — хто

знає...

Але вона встояла, хоч світ в той момент точно похитнувся! Досить швидко впоравшись з нападами «не може бути» і «як це мило, проте», Наталі рішуче, не даючи шансів реальності передумати і зникнути, увійшла в свою, раптом матеріалізовану, мрію.

«Як же все просто, виявляється!» — не припиняла дивуватися Наталі, вивідуючи все необхідне — розклад, вартість, умови, і купуючи абонемент на цілий місяць відвідувань. У той же день зробила марш-кидок по місту в пошуках необхідних для занять приладь. Найскладніше далися пошуки жіночих чешок 41-го розміру. Наталі була щасливою власницею саме цього розміру. Вельми рідкісний, але все-таки існуючий екземпляр, знайшовся найостаннішим зі списку вже ближче до вечора на іншому кінці міста.

А на завтра — вже перше заняття, яке успішно відбулося та й поклато початок досить насиченої, хоч і не надто тривалої, танцювальної феєрії в житті Наталі. По-іншому це і назвати складно. Зашкалююча енергетика від маси відкриттів про світ танців тай про саму собі, істотно розширили її уявлення про життя. Одне з таких відкриттів — той факт, що латинос можна танцювати і без партнера. Якби знати це раніше... Справа в тому, що зріст Наталі відповідав розміру ноги і ще в юності

успішно поселив в ній впевненість, ніби хлопці вище, ніж вона на зріст, такими дурницями, як танці, займатися не будуть, а це позначає, що не бачити їй, точніше не випробувати на собі всі принади сальси, румби або бочати. З тих пір, хоч комплекси з приводу краси своєї висоти були практично пережиті і майже забуті, в існування партнера по танцю якось все ж таки слабко вірилося. Але зараз — так, так — це і є відкриття — виявилось, що партнер не дуже-то й потрібний, а кайфувати від рухів під ритми танців чудово можливо і без нього, ось адже як все просто насправді...

Наталі загрузла у солодких спогадах, перебираючи в деталях відчуття. Здавалося, кожна клітинка відтворила в пам'яті мандраж, що охопив її перед новорічним виступом, який готувала їх група, так би мовити, для своїх, з огляду на те, що для широкої публіки виставляти себе напоказ було зарано, але результатами рівня «новачок» похвалитися вже хотілося.

Це був перший багатообіцяючий виступ, але він ввів Наталі в повний ступор не раніше і не пізніше, а в самий невідповідний момент — коли номер з її участю вже оголошено і музика зазвучала. Мозок знав всі рухи на зубок, але тіло відмовлялося їх відтворювати. Тривожні симптоми почали проявлятися ще раніше, на останніх

репетиціях, з кожним разом наростаючи і турбуючи, а на концерті захопили остаточно і повністю. Незвичайне, треба сказати, відчуття — в голові навіть найменший рух чітко виконується, а руки-ноги протестуючи, виходять з підпорядкування. Виступ Наталі успішно провалила.

Ні, ну щось, звичайно, під час танцю вона робила, ворушилася і навіть потрапляла в такт, але це було не зовсім те, про що хотілося розповісти світу. Почуття, що переповнювали, так і не вирвалися назовні, покірливе застрягши в тілі, яке хоч і вийшло переможцем, але радості від цього не відчувало. А ось глядачі були милосердні та хвалили Наталі за досягнуті успіхи, щиро дивуючись стрімкості їх досягнення — всього пару місяців занять і вже концерт — треба ж таке!

Тільки з того моменту щось пішло не так. Хоч знаючі люди і стверджували — те, що трапилося з відчуттями на першому виступі — звичайна практика, що потрібен час, щоб навчитися ділитися своїми почуттями через танець, і треба дати шанс тому, що рветься зсередини назовні знайти лазівку для виходу, а це обов'язково трапиться, просто треба почекати...

Цікавість до латини у Наталі не згасла, ні. Просто на шляху до танцюлу почали траплятися різного роду перешкоди. То ексклюзивні чешки

загубляться (а без них ну ні як!), то по дорозі на тренування машина окропить, то живіт невчасно скрутить. А одного разу, рухаючись в напрямку студії, Наталі абсолютно випадково та дуже із задоволенням зустріла ні кого-небудь, а колишніх однокласників, риси яких вже стиралися з пам'яті від давності останнього спілкування, в зв'язку з чим, не замислюючись, дала згоду на «посидіти у кафешці» замість запланованої дози фізичного навантаження, і чому згодом, звичайно ж, дивувалася, але ні краплі не шкодувала. Поступово, крок за кроком, танці стали здавати позиції на користь більш актуальних справ. Та й вдома ледь приховували радість, якщо Наталі робила вибір між танцями і справами домашніми на користь останніх...

Загалом, захоплення зійшло нанівець в силу множинних обставин, що раптом трапилися після новорічного дебюту Наталі.

— Мама, ну мам, повернися!

Наталі прокинулася від натовпу спогадів завдяки наполегливості сина — він вже тряс її за плече, після того, як початкові, більш прості методи повернення до реальності, не дали бажаного результату.

Чоловік шукав місце для паркування неподалік від ковзанки, а час сеансу невблаганно

наближався.

«Геть спогади, що було — не повернеш, а що могло бути...», — на це Наталі мала вагомий аргумент, в деякому роді, навіть — її життєвий девіз.

«Історія не знає умовного способу!»

Кому належало висловлювання, вона не пам'ятала, але це не заважало не тільки ним користуватися при будь-якому зручному випадку, але і періодично вдаватися до вираження, як до єдиного порятунку. Дійсно, який сенс припускати, як могли повести себе ті чи інші події, ходи ти інакше, ніж вчинив, якщо все вже зроблено?

Варіантів розвитку будь-якої ситуації, коли її ще немає, як такої, безліч. Можна дати волю фантазії, нескінченно довго уявляючи картинки з майбутнього, перебираючи, насолоджуючись вибором і припускаючи результат. Але якщо картинка почала набувати новий статус — статус теперішнього часу, а простими словами — подія почала відбуватися — самий час терміново зібратися та бути готовим діяти рішуче! Адже саме в цей момент в залік йдуть тільки дії, які скасувати, доповнити, або поміняти на інші в наслідок навряд чи буде можливим. Що зроблено, те зроблено! Історію не перепишеш, хіба що зміниш до неї ставлення та вилучиш уроку.

Наталі принципово ніколи не шкодувала про

те, що трапилося, навіть якщо воно викликало нестерпний біль. В особливо гострі больові напади давала волю сльозам, або навіть риданням, і занурювалася з головою в саможалість, але лише до певного моменту — невеликого просвітління, який рано чи пізно обов'язково наступав.

Коли потік сліз тимчасово прикручується, а ридання зменшують гучність — саме час, поки не прийшла друга хвиля, включати в себе філософа, психолога і реаліста одночасно та повільно, але вірно витягати саму себе з нападу безнадійності. Сльозами горю не допоможеш, а життя, не дивлячись ні на що, триває, і воно чудове!

Сьогоднішні спогади, що звалилися на її голову, хоч і не належали до розряду сумних, а всього лише викликали легкий смуток, так саме були піддані психолого-філософській обробці, притиснуті до стінки питанням в лоб — для чого ви трапилися? — та відпущені на свободу, на жаль, без отримання потрібної відповіді. Наталі оптимістично припустила, що відповідь прийде сама собою, головне — вчасно поставити питання.

В такому райдужному настрої вступила вона на лід, шлях до якого сьогодні супроводжувався численними невеликими дивацтвами, об'єднаними однією тематикою — списком її бажань. Список немов ожив і намагався щось повідомити Наталі, подаючи сигнали і невиразно натякаючи. Ось

тільки на що? Та що потрібно зрозуміти? Хіба час зараз думати? Якщо ось так відразу взяти й зайнятися цією енергетично витратною справою, то сеанс на ковзанах буде безнадійно провалено і, замість радісно палаючих очей своїх хлопців, вона отримає розчарований тьмянний їх погляд, спустошення і деяке почуття провини. Напевно, отримає.

Перевіряти припущення якимось не спало на думку. Складний аналітичний процес обмірковування Наталі відклала на потім. Наприклад, на «перед сном». Звісно, якщо в процесі не заснути, то є шанс зловити цікаву думку за шкірку й мусолити її до переможного кінця, поки та не піддається і не почне сприяти розумінню.

У колі цієї сім'ї, втім, як і в цьому місті, Наталі жила відносно недовго — років шість-сім. Перш, ніж зважитися на глобальні зміни, вона тягнула своє існування в одному з південних містечок країни, в умовах безлічі слабо вирішуваних сімейних проблем. Проблеми ці, як вважала Наталі, виникали виключно через невміння вибирати чоловіка, що підходить саме їй. А невміння це, в свою чергу, корінням йшло в далеке дитинство, в якому батьки готували їй до ролі дружини, як до єдино можливої жіночої ролі, але при цьому, геть забули вкласти в голову одну

просту істину про те, що чоловіка можна і потрібно вибирати відразу з певними якостями, адже в разі відсутності бажаних якостей, прищепити або розвинути їх з часом, без його участі, буде практично неможливо.

Наламавши купу дров у вигляді розпаду одного шлюбу та другого, що ефектно тріскається по всіх наявних швах, Наталі прийняла вольове рішення — геть образи на минуле! Який сенс тягнути за собою досаду на дитинство, батьків, брата, на свій генофонд, що нагородив її зростом вище середнього, на місто, країну і всі інші обставини, якщо змінити нічого не можна? Ну, хіба що місто і країну — та й то, багато суєти? І до чого тут батько або який-небудь дурачок-хлопчисько, який обізвав її колись дуже давно, та рішення, що приймаються сьогодні? Хіба це вони приймають рішення? Ні! Всі рішення приймає сама Наталі. Крапка. А всіх учасників минулого просто зручно звинувачувати, коли життя дає тріщину, та перекладати з хворої голови на здорову. Ось тільки голова йде обертом від того, що життя при такому розкладі рухається по колу, циркулює від проблеми до пошуку винного й назад. Замкнуте коло, яке Наталі відразу вирішила розірвати, відпустивши минуле і взявши всю відповідальність за те, що відбувається, виключно на себе.

З того самого моменту і почалися зміни,

завдяки яким поступово, крок за кроком, виявилася вона сьогодні на паркуванні біля Льодового палацу в колі своєї нової, щасливої родини. Кожен раз, опиняючись біля входу в Льодовий палац, який вдавав із себе цілий комплекс «послуг на льоду», Наталі швидкоплинно встигала дивуватися розбіжності між своєю асоціацією з дитинства, що виникає на слово «ковзанка» й тим, чим вона, знову ж таки, щоразу виявлялася.

В її зображенні — це довгастих майданчик під відкритим небом з ліхтарями по периметру, всередині наповнений вщерть танцюючими з гордою поставою парочками. Дівчата в коротких спідничках, хлопці — хто в чому. При цьому всі щасливі та всі — професіонали.

В реальності збігається хіба що форма ковзанки. А ось вміст... По-перше, парами практично ніхто не катається, якщо, звичайно ж, не брати до уваги за пари союз початківця-фігуриста з металевою підтримкою для навчання, ну або батька з малим дитям. По-друге, професіоналами тут не пахне взагалі. Є ті, хто досить впевнено катається, ті, хто катається умовно впевнено й ті (їх більшість), хто тримається, за що вийде, ну або за кого вийде. І по-третє, ніколи точно не скажеш, скільки охочих покататися виявиться саме на час твого сеансу. З однаковою ймовірністю в призначений час на льоду можна опинитися, як в

гордїй самоті, так і загубленим в важко прохідному натовпі.

Ось така вона, сучасна ковзанка. Та, тим не менш, вивчена вздовж і впоперек по обидві сторони борта на рівні гарного знайомого, вона ніяк не могла замінити асоціативний ряд в уяві Наталі. Точніше, відвоювати ті кілька миттєвостей, в які виникає картинка ковзанки-попередника.

Сьогодні в цьому плані дива так само не сталося. Все як завжди. Палац — асоціація — реальна картинка.

— Здрастуй, лід! Я привезла тобі своїх хлопців і, мабуть, сама покатаюся, готовий?

Після ранкових мани-спогадів, Наталі зважилася на дуже дієвий спосіб, що допомагає в прямому сенсі втекти від себе. В даному випадку правильніше, все ж, сказати — покотитись, хоча суть від цього не змінюється, а ось світосприйняття в результаті застосування, найчастіше, починає радувати. Спосіб цей донезмоги простий і називається коротким словом-дією — «біжи»! При цьому дію можна виконувати, залежно від можливостей в конкретний момент, будь яку на вибір. Головне — рух. Якщо в нього піти з головою, та, піддаючись потоку, захоплено плисти, бігти, танцювати, качати прес, крутити педалі, лізти в гору — все, що завгодно, лише б думки при цьому в голові гарненько перемішалися, непотрібні

вилетіли на вітри, інші заспокоїлися й примовкли, то по завершенні процесу отримуєш оновлену версію себе, та дивишся на проблему під дещо іншим, вже менш травмуючим, кутом сприйняття.

Як побічний ефект може знайтися неординарне рішення, що, власне, найчастіше і відбувається. Спосіб цей — старий, як світ, і Наталі активно використовувала його всілякі інтерпретації. Найбільше, звичайно ж, любила спливати від проблем...

У минулі часи у відкритому для Наталі доступі знаходилося море. Спочатку в п'ятнадцяти хвилинах пішки, потім — в годині їзди автівкою. Але, не дивлячись на явну близькість, почуттів особливих не викликало. Море й море — що в ньому незвичайного? Усвідомлення можливості володіння на першу вимогу діє однаково знецінюючи, як на побутові дрібниці, так і на глобальні процеси в цілому. Будь то плед з овчини або мир у всьому світі — осягнути значимість обох можливо, лише втративши їх.

Саме так сталося у Наталі з морем. За рік після переїзду на відстань «добу в поїзді» та життя, практично в мегаполісі, в свою першу відпустку Наталі потрапила на колись мало нею улюблені, але все ж рідні, морські береги. Приїхала і... заново відкрила для себе стихію, не розуміючи, як це у неї раніше так легко виходило байдуже ставитися до

безцінного скарбу? Відчувши всю красу моря, сонця й піску, часу втрачати не стала, та самозабутньо плавала при будь-якій погоді, надолужуючи упущені можливості. При цьому, морська вода завжди лагідно обіймала тіло Наталі, відповідала взаємністю і як нібито нашіптувала на вушко слова радості від довгоочікуваної зустрічі. Шум хвилі медитативне заколисував, а чайка в небі здавалася до болю знайомою... Можна плисти нескінченно довго! Невідомо, звідки беруться сили, та їх така кількість, що, здавалося, дістатися до протилежного берега — нікчемна справа! Але головне, — поки пливеш в цій ласкавої безодні, на Землі не існує жодної проблеми! А якщо й існує, то вона настільки мізерна в порівнянні з величчю та гостинністю солоної товщі води, що не варто і краплі уваги!

З тих пір Наталі мріяла про море, хоча і не забувала, що любити на відстані все-таки легше і немає ніякого сенсу рватися назад, в минуле. Досить іноді з ним зустрічатися, вичавлювати максимум від кожної зустрічі та з новими силами жити далі.

Плюс до всього, Наталі припустила, що подібними очисними і розслаблюючими властивостями в тій чи іншій мірі володіє будь-яка водойма. А тому в хід пішли всі мало-мальськи відповідні джерела води, що зустрічалися на її

шляху. Ставки, озера, річки, канали, водосховища. За минулі п'ять років колекція місць, придатних для плавання, зросла до солідних розмірів.

«Переплаване» було все, що блищало «он там, далеко». Хіба що, ставок з бетонним дном в парку в повний ігнор потрапив — аж надто натягнуто його назву. Й до звичайного басейну не добралася — шлях туди лежав через довідку від лікаря, а до лікаря йти по таку дрібницю просто ніколи.

Таким чином, дослідним шляхом Наталі сама собі довела, що в які б берега не було поміщено енну кількість води, досить виконання всього лише двох умов — чистоти води і деякого об'єму для вільного розмахування руками — щоб отримати бажаний ефект. Вода завжди була «на висоті» — просто таки промивала мозки і, якщо і не перероджувала заново, то завжди вміла подати проблему в такому незavidному світлі, що і проблемою-то після цього її назвати складно. Так — непорозуміння, дурниця — прорвемося!

Ну а сьогодні, в ранній морозний ранок і проблеми-то особливої не було. Та й непорозуміння, власне, теж! Просто легкий смуток і легке питаннячко — для чого на один такий маленький ранок така велика кількість нагадувань про справи нездійснені?

«Ось ковзанка, ось питання, якщо їх з'єднати і використовувати з максимальною ефективністю, то

трапиться одне з двох — або прийде відповідь, або зникне питання!» — думала Наталі.

Настрій у неї явно відновився від передчуття інтенсивного й, тепер вже, цілеспрямованого руху. Тим більше, лід — це теж вода в одному зі своїх проявів. Не попливеш, звичайно, але раптом чудові властивості води якимось неймовірним чином проб'юються крізь товщу льоду і подіють не гірше, ніж в звичайному стані? Запросто таке може бути!

Переповнена оптимізмом, Наталі дозволила чоловікові й синові проявити турботу про неї у вигляді надання допомоги в зав'язуванні шнурків на ковзанах. До процесу самостійного зав'язування вона ставилася, як до непереборної перешкоди на шляху до льодовій арені. В'язати шнурки треба довго і туго, щоб ковзани не бовталися на ногах. Туго зовсім не виходило, та вони, шнурки, ще й дуже довгі, тому заняття це з нудного плавно переходило в нервове.

І Наталі своїм хлопцям раз і назавжди поставила ультиматум — хочете, щоб я каталася з вами — вв'яжіть мені шнурки! Заради її, щоразу тріумфального, виходу на лід, чоловіки готові були в'язати і в'язати, аби вихід цей таки кожен раз відбувався. Тому що разом кататися дійсно веселіше, плюс до всього, можна відчувати себе гуру фігурного катання на тлі несміливих пересувань

Наталі, яка далі, ніж на метр від борта так і не зважилася пересунутися — настільки непросто складалися її відносини з відшліфованою брилою льоду, що обрамлена бортами з сіточкою нагорі.

Хоча хто знає, може саме сьогодні лід рушить і відносини попрямують в інше русло, не дарма ж серце б'ється в передчутті руху і терпінню приходить кінець — коли ж вже закінчяться ці нескінченні шнурки?!

«Мені терміново треба туди, — Наталі очей не зводила з електронного табло над ареною, чекала заповітного часу і голосу диктора з радіоточки, який повідомляє про початок сеансу, — як же довго нічого не починається!»

— Мамо, спробуй, нормально затягнув? Мамо!..

Наталі почула сина, тільки коли той почав торсати її за плече і резонно запитувати — а що взагалі відбувається?

— Все гаразд, синку, просто трохи задумалася. Мабуть, сьогодні вам не буде за мене соромно на льоду! Я готова показати клас!

— Люба, ти завжди на висоті! — чоловік з сином таємниче переглянулися, підморгуючи одне одному.

— Ще б! З моїм-то зростом — завжди, звичайно! Але я не про це! В мені прокинувся потенціал — точно! Міцно спав, спав і раз —

прокинувся!

— Сподіваюся, я причетний до цього великого пробудження, мила?! — чоловік загадково посміхнувся, поцілував Наталі в щічку і, взявши за руку, потягнув за собою в сторону входу на лід. Син вже був там. Під куполом, розтікаючись по всіх напрямках, звучало запрошення піти на лід:

— Ми починаємо! Отримайте задоволення — гаряче від холодного! Приємного Вам ковзання!

«Дивні тут диктори», — подумала Наталі, нетерпляче вступаючи на лід.

Сьогоднішній ранок до країв переповнив її не до кінця зрозумілими натяками. Бажання розібратися, від якого спочатку вона намагалася відмахнутися, а потім заховати глибоко-глибоко, як ніби запримітив лазівку для виходу на білий світ та, прагнучі вирватися, підштовхувало Наталі до дій. Уява малювала, як мінімум, десять впевнених кіл без підтримки і на зухвалій швидкості.

— Легко! — сама собі сказала Наталі, однією рукою вчепившись в бортик, а іншою — махаючи своїм хлопцям, які вже поїхали на розминку!

Ноги явно не збиралися слухатися, та Наталі цього від них й не вимагала, бо в хід пішла її Величність Рішучість, а вона у Наталі була ще тією примхливою штучкою. То зовсім не діяла, лише кокетливе набивала ціну. Як не умовляла її — не давала добро. То, не замислюючись про наслідки,

рвалася у бій, приймаючи рішення, що не підлягали перегляду.

Скільки разів подібне траплялося — світ не милий, все набридло, просвіту немає — тут би якраз кулаком по столу стукнути і вольове рішення про зміни прийняти. Але ж ні... й де ця Рішучість прогулюється? Та як ще до її сумління достукатися? А вона, Рішучість, — хитренька. Почекає, поки напад саможалості у Наталі на спад зійде — та й тут, як тут, начебто, нічого не сталося, знає ж, що вже незатребуваною виявиться, так ще й приндиться...

Але бувало і з точністю, до навпаки! Ніякої саможалості та краплі сумнівів, тільки тверезий розум й холодне серце. В якийсь момент, як по клацанню, приходить не просто рішення, а чітке бачення виходу із ситуації з конкретним планом дії і Рішучість бере кермо влади в свої руки, безкомпромісно правлячи бал!

Як же подобалося Наталі ось такий, орієнтований на успіх, стан! Хоч він і рідкісний гість і не завжди бажаний, але точно заслуговує не просто поваги, скоріше — схиляння. Скільки змін він приніс до її життя! Як круто, бувало, змінювався його курс! І який це кайф — переживати захват, що лоскотить душу від злагодженості дій і безповоротності прийнятого рішення! Завдяки таким моментам Наталі виходила

заміж, змінювала роботу, народжувала дітей, переїжджала з місця на місце і ніколи ні про що не шкодувала!

На сьогоднішній день глобальні зміни не були заплановані. Життя, можна сказати, вдалося. Точніше, Наталі тепер вже звикла до того, що вдалося. Спочатку, як раз після чергового втіленого в реальність вольового рішення, коли все встало на свої місця, мрії збулися, вона кохала й була коханою, й усі пазлики навколо теж вдало склалися, раптом стало незрозуміло, як жити далі? Усвідомивши в один чудовий момент, що все, до чого вона стільки часу прагнула, раптом оптом звалилося на її голову, а казка, в яку вона вірила, власне кажучи, стала бувальщиною, Наталі виявилася дещо збентеженою.

Збулося — ура... та й що? Що з цим робити і в чому відтепер сенс життя? Про що мріяти — адже й так все чудово? Невже... життя підійшло до кінця? Тут-то Наталі і зробила для себе серйозне відкриття, навіть два, мабуть! Про «хеппі-енд» і про «чому люди вибирають бути нещасними».

Ще в дитинстві, прочитав чергову казку, вона ніяк не могла зрозуміти, що ж криється за незмінною в кінці, майже кожного, оповідання фразою — жили вони довго і щасливо? Чому на цій фразі зазвичай все і закінчується та не буває детальної розповіді — як це — жити довго й

щасливо? Якщо до цього прагнуть герої, проходячи крізь неймовірно складні випробування, ризикуючи собою і долаючи перешкоди, то має бути дуже цікаво — жити довго і щасливо! Чому б про це не розповісти хоч комусь? Де той сміливець, який відкриє завісу таємниці — все ж таки, як це — «жити довго і щасливо»?

Але, на жаль, такі казки не траплялися. Пізніше їм на зміну прийшли інші жанри, але все з тим же хеппі-ендом в епілозі. Хоча, тепер він був не обов'язковий, траплялися і не найщасливіші закінчення пригод. Та як і раніше — ніяких подробиць про ЦЕ! Чому ж так?..

І от же вона, відповідь, — знайшлася! Прийшла за роки сама собою! Тільки не дуже-то вона й втішна видалася. Наталі несподівано для себе зробила висновок, що людям, які досягли бажаного, стає нудно жити, і розповідати про це просто нічого. Нічого захоплюючого не відбувається, все рівно, гладко, нецікаво. Судячи з усього, життя без елементів боротьби виявляється прісним, та люди просто не знають, що з ним робити. Лякаються підозрілої стабільності й з побоюванням дивляться на тривале затишшя. У якийсь момент навіть помічають, що відпадає потреба в друзях-подружках, тому, що їм нема чого розповісти та... нема на що поскаржитися.

Це звучить парадоксально, але щастя, що

збулося, — це, свого роду, випробування, яке ставить людину перед серйозним вибором. Або відкотитися назад, до життя, сповненого проблемами, долаючи які можна все звалювати на обставини, жаліти себе, скаржитися друзям, за великим рахунком, дихати на повні груди і бути щасливим від своїх нещасть. Або щось з ним, зі щастям, робити.

Другий варіант спочатку виглядає більш складним. Простіше спуститися донизу і знову мучитися на шляху до вершини, ніж вигадати, чим зайняти себе на цій вершині. Судячи по величезній кількості нещасних людей, стає зрозумілим, який вибір вони роблять. Це ж очевидно, для більшості життя з випробуваннями набагато цікавіше і більш схоже на життя, навіть якщо випробування ці — чергові граблі або систематичні вітряки. Чи то справа — тиша і спокій, притаманні будь-якій вершині, що хоч трохи поважає себе, та на якій відкривається огляд на неосяжні поглядом горизонти — для чого вони? Не всім зрозуміло.

І Наталі на той момент не було зрозуміло. Відчуваючи дискомфорт від цього нерозуміння, злегка розчарована від самого розкладу, що зі щастям, виявляється, треба ще якимось уживатися, вона вирішила, на свій страх і ризик, залишитися на вершині, хоча б тому, що дуже втомилася досягати її.